

de taal, ja zelfs in de eerste plaats juist door het behoud van de taal om de instandhouding van het ras; om de ontwikkeling van de rasheerlijken en eigenschappen.

Bij den rassenstrijd spreekt de taalstrijd door den regel de voornaamste rol, waarbij dan veelal ook nog een kerkelijke strijd komt.

Bij de worsteling, die in België op taalgebied wordt gestreden, gaat het ook om het behoud van de karaktereigenschappen der Oost- en vooral der West-Vlamingen.

Deze West-Vlamingen zijn van Frieschen oorsprong.

In Vlaanderen is veel meer vromen zin dan onder de Walen.

De Vlamingen voelen zich aan ons verwant. In Vlaanderen is nog een rest van de degelijkheid en vasthoudendheid van het Friesche ras.

Beide karaktertrekken waren ook eigen aan den grooten Guido Gezelle, door wiens aderen nog het bloed stroomde van het oude Friesche volk, dat eenmaal woonde langs de kusten van de Noordzee, vanaf het hooge Noorden tot aan het Nauw van Calais.

Doch ik keer tot de Afrikaanders terug.

Ook in Zuid-Afrika gaat het naast de taal om de bewaring, de handhaving van de zeden en gewoonten van het ras. Ook daar gaat de strijd niet buiten politieke en kerkelijke belangen om. Men te steunen in dien strijd is hen steunen in een worsteling om de hoogste en edelste goederen.

Wij kunnen hen steunen door nog eens de bewuste circulaire te lezen en ter harte te nemen, wat die zegt van de taal: „Levens is het kollege een bolwerk van het Hollandsch-Afrikaansch leven in nationalen en Calvinistischen geest. De taal, die het voertuig van onderwijs en examens zal zijn, staat aan de keuze der studenten in Zuid-Afrika. Terwijl nu de studenten aan andere hoogeschoolen bijna uitsluitend Engelsch tot voertuig verkiezen, is aan het Potchefstroomse Universiteits Kollege het voertuig voor bijna alle vakken de Hollandsch-Afrikaansche taal, die nauw verwant is aan onze moedertaal.”

Leg ik nu naast deze circulaire eene uit het jaar 1890, wel niet aan de kerkeraden der Gereformeerde Kerken in Nederland gericht, maar aan een bepaald aantal personen in den lande; een circulaire, ondertekend niet door vijf van onze bekende mannen, maar door niet minder dan dertig personen, tegenwoordig van verscheidene uiteenlopende geestesrichtingen in ons vaderland, allen mannen van name, allen uit de kringen van de leiders onzes volks; een circulaire aan het hoofd waarvan staat: vertrouwelijk en niet tot openbaarmaking bestemd; vergelijk ik nu den inhoud van deze beide circulaire (en behoeve van het ons stamverwante Afrikaansche volk, dan treft mij de gloed der overtuiging uit die van het jaar 1890, en dan vraag ik: is het niet hoog noodig, dat het bijna uitgedoofde vuur weer wordt aangewakkerd tot den warmtegraad, waarmede het toen hier te lande laaide? Overtuigt u zelf door hetgeen ik mede ga deelen uit dat „vertrouwelijk” stuk, zonder dat ik vreeze voor het verwijt, dat ik openbaar ga maken wat daarvoor niet was bestemd.

Dertig mannen van naam uit de meest onderscheiden kringen des volks roepen dan de „belang-

alleen mogelijk door herstel van de autonomie der gemeenten.”

Overtuigend duidelijk dus: niet de vrijheid der kerk tegenover den staat, maar de autonomsche vrijheid der gemeenten tegenover het kerkelijk geheel is bedoeld. De geheele circulaire is ten bewijze.

En zeker, nu is het wel geoorloofd, zelf zoo weinig helder te denken, dat men die beide verwart. Maar wat niet geduld mag, het is: dat men, waar mannen als Groen en De Geer helder denken, en de begrippen juist onderscheiden, op hen de schuld van eigen gebrek aan logisch denken werpt, en hen als misleiders des volks ten toon stelt.

Dat noem ik oneerlijk, en ik acht, dat eene couraant, die zulk eene oneerlijkheid opnam, zich alleen kan rehabiliteeren door een ridderlijk „amende honorabile.”

In de „Nederlandsche Gedachten” van 18 October nam Groen van Prinsterer een gedeelte van dit artikel over, en voegde er aan toe: „Met den hoogst de Geer ben ik aan Dr. Kuyper dankbaar, dat hij ons in De Heraut van gebrek aan historische kennis, zoo niet van erger schuld vrijgepleit heeft.”

Intusschen had Dr. Kuyper in het Kerkelijk Weekblad, orgaan van de Confessioneele Vereeniging, gewezen op de droeve figuur van Minister Van Bosse, die op de Staatsbegroting een post van f7000 had uitgetrokken als toelage voor de Collegien van Toezicht. En toen nu openbaar was geworden, dat de Minister bij Kabijnschrijven een officiële erkentenis van het Algemeen College had weten te verworven en dat de Synode drie afvaardigden naar dat College committeerde, volgde in De Heraut van 15 October van Dr. Kuyper's hand een artikel: Beginsellooze houding van Ministerie en Synode inzake de kerkelijke goederen, waarin hij wees op de samenwerking van het radicalisme in den staat

stelling in tot het behoud onzer moedertaal als volkstaal van Zuid-Afrika.”

„Nog, zoo gaat de circulaire dan voort, is zij aldaar de taal des lands.

Nog kan zij het voertuig blijven, waarmede de geestelijke en zedelijke behoeften der aangroeijende bevolking dier aldaar zoo snel zich ontwikkelende Boeren-republieken, van uit ons land kunnen worden bevredigd.

Nog is het mogelijk, door behoud en verbreiding onzer taal, op land en volk daar ginds, den gemeenschappelijk stempel van onzen Hollandschen volksaard te drukken en daarmee, op elk gebied van menselijke bezigheid en kennis, voor nu en later, aan ons volk een voordeel en haast onbegrensde arbeidsveld te verzekeren.

Maar, zoo oot, dan geldt in deze: nu of nooit.

Op het thans levend geslacht rust de verheffende plicht, tot deze vreedzame uitbreiding der grenzen onzer nationaliteit met toewijding en volharding mede te werken. En door samenwerking van alle daartoe beschikbare krachten, dient Nederland aan zijn stamverwanten in Zuid-Afrika thans met beslistheid te toonen, hoezeer het deze geheel eenige gelegenheid tot verruiming van het arbeidsveld van ons volk door uitbreiding van het Nederlandsche taalgebied op prijs stelt en weet te gebruiken.

Nu of nooit. Mocht de onwederlegbare juistheid dezer woorden u de vrijmoedigheid benemen, in deze ons uwe medewerking te onthouden. Want de nood dringt. Het overwicht der Engelschen op financieel en industrieel gebied verzekert hun, langs vredelievenden weg, een veel grooteren invloed op de Boeren-republieken van Zuid-Afrika, dan tot dusver met macht van wapenen voor hen was te verkrijgen.

Om dien wassenden invloed te keeren, beschikt Nederland slechts over één, maar gelukkig nog afdoend middel. Dat is de macht der taal. Immers, „de taal is gansch het volk, zij is de natie zelf.”

Voor het welslagen van dit middel is de tijd thans even gunstig als beslissend. Een verleden jaar toch, door den Volksraad der Zuid-Afrikaansche Republiek genomen besluit verzekert aan iederen bijzonderen onderwijzer in Transvaal, die, in het Hollandsch onderwijzend, door gebod en bijbellesing zijn school tevens dienstbaar maakt aan de verspreiding van positief-christelijke beginselen, een jaarlijksche bijdrage van 4½ pond sterling uit de staatskas, voor elken bij hem ter school gaanden leerling.

Zoo dus het Nederlandsche volk, door eendracht sterk, ten behoeve der volksschool van Zuid-Afrika een krachtig fonds bijeen wist te brengen, zou het van deze vrijgevege bepaling op ruime schaal gebruik kunnen maken en met Nederlandsche onderwijzers het lager onderwijs in Transvaal, waar het kon bevorderen, daarmee op land en volk een moeilijk te overschatten invloed zich in de toekomst kunnen verzekeren.

Zuid-Afrika was eenmaal Nederlandsch in politieke zin. Die tijden zijn voorbij. Zij keeren niet weer. Wij wenschen ze niet terug.

Doch Nederlandsch, in algemeene volksgeaardheid, is Zuid-Afrika nog.”

In dezen toonaard gaat de circulaire dan verder en vraagt een kapitaal van honderdduizend gulden voor het reeds opgerichte „Fonds ten behoeve van het Hollandsch onderwijs in Zuid-Afrika.”

Deze circulaire vond weerklank in veler harte! Den zesden Mei 1890 werd het Fonds te Amsterdam opgericht en gevestigd. Een reglement werd opgesteld.

Het eerste artikel luidde: Het Fonds is bestemd om te worden besteed voor al wat strekken kan

met de despotie des ongeloofs in de kerk en constateerde, dat de Synode op haar terrein deed, wat Mr van Bosse deed namens den Staat: trots den tegenstand der gemeenten op onwettige wijze een Collegie kroonen, dat de vrijheid der gemeente verkort.

Van week tot week levert Dr. Kuyper nu voorts geregeld kerkelijke en politieke opstellen in De Heraut:

29 Oct. Een eigen rigting.

5 Nov. De Kieswet.

12 Nov. en volg. nrs: Vrijmaking der Kerk.

10 Dec. Voorstel ter Schoolwetsherziening van liberale zijde.

17 Dec. Mr P. P. van Bosse en het Departement van Hervormde Eeredienst.

24 Dec. De leer der onsterfelijkheid en de Staatsschool.

31 Dec. De Staat en de Openbare Zedelijkheid.

Ook geeft Dr. Kuyper in De Heraut telkens een overzicht van de staatkundige en de kerkelijke pers.

Groen van Prinsterer vestigde in zijn „Nederlandsche Gedachten” nu meermalen de aandacht op Dr. Kuyper's artikelen.

Zoo schreef hij 16 Dec. 1869: „Onder de aanwinsten voor onze periodieke drukpers let thans iedereen, vriend en vijand, op de zelfstandige medewerking van Dr. Kuyper aan De Heraut.”

18 Maart 1870 spreekt Groen over Dr. Kuyper's geregelden bijstand in de Christelijke journalistiek: „Het reeds geleverde moet worden herlezen en overdacht. Afzonderlijke uitgave zou wenschelijk zijn, althans van zijne hoofdartikelen in De Heraut, over onderwerpen van wetgeving nog aan de orde, of waarvan men de ernstige behandeling over eenigen tijd tegemoet ziet. — Bijv. Een eigen rigting

ter bevordering van het gebruik der Nederlandsche taal als voertuig der gedachte bij het onderwijs in Zuid-Afrika.

Ik ga voorbij aan het vele, door dit Fonds gedaan.

Ik vraag alleen: is de liefde sindsdien niet te veel bekoeld en de belangstelling verminderd?

De sintels kunnen weer aangeblazen worden.

In vele Afrikaansche kringen verlangt men nog steeds naar toenadering tot ons land en volk. Ook de voormannen; ten bewijze daarvan citeer ik wat voor een paar jaar na het overlijden van President Steyn, den ongekroonden koning van Zuid-Afrika, door generaal Hertzog werd verkondigd.

„Ik twijfel daar dan ook g'n oomblik aan nie, of hij (Steyn) is ook een teestander geweest van die politiek van toenadering tusschen die verskillende dele van die Britse rijk, in die vorm van een staatkundige nauwere aansluiting.

„Dergelijke hand zou aan die zelfstandigheid van S. A. te kort doen en in die weg staan van die opbloei van 'n diepe, innige S. Afrikaanse nasionalisme.

Die belang van geestelijke toenadering tusschen Holland en Afrika het hij duidelijk besef. In tegenstelling met die handelwijze van die meeste ander Diets-Afrikaanse voormannen het hij zij seun naar Leiden gestuurd, om hier in Holland zij opvoeding te geniet, en een van zij dogters het ook hier nog een jaar deurgebragt om haar voor te berei vir die sware taak, wat zij vandaag te vervul het als hoofd van die Oranje-school. „Diese opleiding-richting vir ons jonge meisjes stigting van Pres. Steyn. Uit persoonlijke gesprekke met hem kon ik mij daarvan oortuig, dat ook in zij oog die Hollandse bestaandheid vir die toekomst van ons volk onmisbaar was. En hoe kan dit anders of hij moes die hartelikeste vriendskap koester teenoor 'n volk, van wie hij nooit anders dan die mees treffende bewijse van genegenheid en agting ontvang het. Meer dan wie ook was hij sig bewus van die nauwe band tusschen ons volk en die Hollandse en het besef, van hoe grote betekenis die instandhouding van die band is vir ons sowel als vir die Hollander.”

Genoeg!

Voor ruim dertig jaar drongen de besten van ons volk aan op handhaving en versterking van den band tusschen ons en het Zuid-Afrikaansche volk. Voor een paar jaar kon men een zelfde stem beluisteren in het spreken van Generaal Hertzog en vernemen, dat de besten van dat volk van gelijke meening waren.

Dankbaar ben ik, dat ons thans de gelegenheid wordt geboden, om bij vernieuwing van onze sympathie blij te geven.

Voor al de Gereformeerde Kerken hebben eene bijzondere betrekking op het „Diets-Afrikaanse” volk!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Dogmatisme.

Over deze thans weer actuele kwestie schrijft Prof. Grosheide in „Noord-Hollandsch Kerkblad”:

Eerst iets over dit vreemde woord, ik weet er geen Nederlandsch voor, anders zou ik dat gebruiken. Maar als ik het in het kort moest omschrijven, dan zou ik kiezen: doode leerstellingheid. En wat we daaronder verstaan? Dit, dat na een tijd van bloei in het kerkelijke en godgeleerde leven,

(29 October), De Kieswet (5 Nov.), De leer der onsterfelijkheid en de Staatsschool (24 Dec.); De Staat en de Openbare Zedelijkheid (31 Dec.); Hooger Onderwijs (21 en 28 January), De Bewaarscholen, enz. — Geen onzer volksverlegenwoordigers, die de hoogste volksbelangen behartigt, zal niet, na aandachtige lezing van dergelijk een bundel, erkennen, dat hij deze opstellen, als gewichtige bijdrage van parlementair onderzoek, waardeert.

31 Maart 1870 verwijst Groen naar een Heraut-artikel, „met de geaccrediteerde letter K”.

Dr. Kuyper n.l., die zijn opstellen eerst met zijn naam voluit ondertekende, deed dit al spoedig enkel met de letter K.

In De Heraut van 31 Dec. 1869 nam de heer L. Esser afscheid van de lezers in een artikelje, dat aldus aanving: „Straks is door mij gezegd en herhaakt in dit blad vermeld, dat ik er alleen in schreef, omdat meer bevoegden zwegen. Thans echter is door Gods goedheid onze uitnemende broeder K. als medewerker in De Heraut opgetreden, en daarmee is voor mij zeer natuurlijk het oogenblik gekomen om afscheid van de lezers te nemen.”

En in hetzelfde Herautnummer schreef Ds L. J. van Rhijn: „Ik betuig mijn dank voor de belangrijke artikelen en meesterlijke overzichten over onze journalistische pers van de hand van Dr. K. Ik hoop zeer, dat zij de aandacht zullen wekken onzer Christelijke landgenooten.”

Zie voor Dr. Kuyper's relatie met de toenmalige Heraut: Kuyper, De Strijd over het Vrije Beheer, blz. 138; Gedenkboek 1897, blz. 7; De Heraut, 14 November 1920.

waarin groote leidslieden hebben gearbeid en waarin de leerstellige godgeleerdheid, de dogmatiek, werd beoefend niet alleen in dien zin, dat men kennis nam van hetgeen vorige geslachten vonden, maar dat ze ook werd uitgebreid, komt een periode van verval, een tijd, waarin men niet verder schrijft, waarin men zich bezig houdt met te herhalen, wat door de heengegane werd gegeven, het uitpluist en nog eens uitpluist, maar onder dat alles het leven verliest. Zulke perioden zijn er in de geschiedenis zeer zeker meer dan eens geweest. Zoo in de Middeleeuwen, zoo ook na de Kerkhervorming. Zelfs kan men zeggen, dat het leven in het algemeen, ook het kerkelijk leven, heen en weer golfte. Na 'n hoogtepunt volgt een inzinking. Soms kan het niet anders zijn. Een tijd van bloei heeft veel gegeven, meer dan in één periode kon worden verwerkt. En dan moet er wezen een wijle van rustig bezinnen, van doordenken over het verkregen goed, over het bereikte, het moet geschift en gelontord en dan eerst weet men, hoe rijk men is. Evenwel, zulk een bezinning gaat op den duur verlopen in spitsvondigheden, ze ontart, dat heeft de historie ook geleerd, het wordt op den duur de dood in den pot. En dan moet er weer een opwaking komen, een krachtig ingrijpen. God verwekt Zich daartoe telkens mannen, die dan weer als middelen in Zijn hand het leven wekken, en kerk en godgeleerdheid brengen tot nieuwen bloei.

Nu zijn er, die meenen, dat de Gereformeerde Kerken in Nederland zich op dit oogenblik bevinden in zulk een tijd van dogmatisme, van doode leerstelligheid. Is dat juist?

Zulk een vraag is door haar karakter uitermate moeilijk te beantwoorden. In de eerste plaats, om dat men, wil men het goed doen, zijn eigen tijd moet kunnen overzien en beoordeelen. Steeds een hachelijk werk, waarin bijna niemand slaagt. Maar moeilijk ook, omdat zooveel afhangt van eigen aanleg en van de omstandigheden, waaronder men leeft. De een, om hij ons onderwerp te blijven, is dogmatisch aangelegd, houdt veel van de dogmatiek, hem is een ander niet spoedig te dogmatisch. Een ander heeft vooral oog voor de historische ontwikkeling en laakt — soms terecht — al wat daarmee niet of niet voldoende rekening houdt. Zoo zouden we kunnen voortgaan, en juist daarom is het oordeelen zoo bezwaarlijk, en wanneer we ons oordeel uitspreken, dan doen we dat met alle voorbehoud en bescheidenheid.

Zijn onze Gereformeerden aan het dogmatisme toe? Ik kan het wettelijk niet zien.

Laat ons maar eens nagaan; hoe staat het met de kennis der dogmatiek? Ieder, die met de menschen praat, zal moeten toestemmen: niet al te best. Men kan natuurlijk niet eischen, dat elk lid onzer Kerken de Gereformeerde dogmatiek tot in de puntjes kennen zal. Dat kan niet en dat hoeft niet. Maar men mag wel eischen, dat de meer ontwikkelden, die belangstelling toonen voor kunst en literatuur, die ook zullen hebben voor de leer der Kerk. Onderzoekt men echter, hoe het daarmee staat, dan is het resultaat bij vele ontwikkelden meer dan bedroevend. Gevolg: allerlei misverstand, herhaaldelijk opmerkingen over kerk en predikanten, over boeken en bladen, die onjuist, soms onbillijk zijn, eenvoudig door gebrek aan kennis. Verder, is er in onzen tijd in het algemeen liefde voor de dogmatiek? Ik kan het niet zien. We leven in een zeer ondogmatischen tijd. De leer wordt in een hoek gedruwd. De leer doet het niet, zoo hooren we telkens weer. Volkomen waar, maar niet minder waar is, wat vroeger vaak werd gezegd, dat als regel slechts een gezonde theorie kan leiden tot een gezonde praktijk. Maar men is niet erg op de theorie, uit zich liever wat vaag en zwevend, en is al spoedig tevreden. Ook in onze kerken sluip dat verschijnsel in.

Hoort men veel over de leerstellige waarheden praten? We weten wel beter. Ik geloof, dat heel wat gesprekken in onze kringen hooger zouden staan, als ze maar over dogmatische onderwerpen liepen. Nog eens, dat zal niet zalig maken, maar dat kan dan toch ten minste strekken tot vermeerdering van kennis.

Maar is het dan soms anders, n.l. zóó, dat weliswaar de dogmatische geoeendheid over het algemeen niet zoo hijster groot is, maar toch altijd nog grooter dan de warmte van gevoel? Is er soms een algeheele teruggang, maar meer toch nog op het gebied van het waarachtige, geestelijke leven, dan op dat van de leerstellige godgeleerdheid?

Hier ware zeker over te praten, maar ook hier juist mag gelden, dat de beoordeeling uitermate moeilijk is. Vaat staat, dat in tal van kringen meer gloed van gelooven moest oplamen, dat op den ernst van levenswandel hier en daar wel aan te merken valt. Maar als ik het recht zie, zijn dat over 't algemeen genomen ook de kringen, waar men met de dogmatiek, de overdenking der Gereformeerde leer, vrijwel heeft afgereken en zijn belangstelling naar de buitenzijde verplaatst. We kennen de overmystieke vromen, die God met warmte dienen, zij het niet altijd naar Zijn Woord, maar die de zuivere leer zoo hoog niet kunnen waardeeren. Bij hen is dat laatste echter vaak meer zeggen dan doen. Komt er een, die de waarheid Gods durft aandrangen, ze zullen hem dra ondervinden. De tegenstelling is bij hen een andere.

Zeker, daar kon meer zich uitend geloofsleven zijn, de ware adeldom van den Christen kon zich beter openbaren. Maar zoolks ik de dingen zie, staat het hier vrijwel gelijk, d.w.z. evenveel gebrek aan kennis als aan heilig vuur, tekortkoming op het gebied van het verstand, en op dat van het gevoel. Er moet zijn opwassen en in de kennis der leer en in de godzaligheid.

Hoe komt het dan, dat ook onder ons opstaan, die klagen over dogmatisme? Ik geloof, dat het tweërlei oorzaak hebben kan. Eerst, dat ze zelf niet veel van de dogmatiek moeten hebben, in hun hart niet, of althans niet veel hechten aan de

leer, en dan degenen, die opkomen voor zuiver honden der leer, die er op wijzen, dat zoowel in de evangeliën als in de brieven der apostelen op het leeren zulk een nadruk wordt gelegd, beschuldigen van dogmatisme. En een tweede reden is, dat men niet afgaat op eigen ervaring, maar naar anderen luistert. De ethischen hebben altijd de Gereformeerden van dogmatisme beschuldigd, omdat de ethischen van geen dogmatiek wilden weten, iets, waarvan sommigen onder hen thans al min of meer terugkeeren. Maar wanneer men Gereformerd is, dan behoeft men weliswaar, wat anderen van ons zeggen niet voor kennisgeving aan te nemen, men kan zich afvragen, of er ook iets juist in ligt, maar men kan het niet zonder meer overnemen.

Wat men dan moet doen?

Men moet zelf naar de menschen gaan, met hen praten, hen vragen, wat hen het meeste bezig houdt, wat hun belang inboezemt. Doet men dat, dan geloof ik dat men vinden zal, dat op dit oogenblik de Gereformeerden, ik zeg niet enkele Gereformeerden, niet aan dogmatisme lijden, maar wel onder meer in een tijd van verwarring en verflauwing der grenzen het pad begeeren zuiver te houden, ook de leer. Ja, als het er op aankomt, dan zou ik durven zeggen, dat er toch altijd nog meer begeerte is om te smaken de zaligheid van den dienst des Heeren, om zeker te zijn van de toekomstige zaligheid, dan om bezig te zijn met de leer en wat daarmee samenhangt. Heel begrijpelijk en ook goed. Maar indien dat de ervaring van velen zou zijn, die het leven der Gereformeerden kennen, dan was daarmee tevens gezegd, dat van dogmatisme niet kan worden gesproken.

De gevloekte zoon.

In het „Gereformeerd Theologisch Tijdschrift“ heeft Dr. Waterink zijn geheele kromiek aan het Jodenvraagstuk onzer dagen gewijd. Of het eigenlijk wel de bedoeling van deze rubriek is, om slechts één onderwerp te behandelen, blijve onbesproken. Wat hier geboden wordt, is zeker interessant. Dr. W. komt tot de conclusie:

Maar bovendien is er geen reden om te zeggen, dat de Joden revolutie beoogen, ook al bedient zich het Bolsjewisme, dat toch al niet over al te bekwaame menschen beschikt, van de handigheden van eenigen, misschien wel van velen hunner. En heeft niet de aangrijpende plechtigheid, bij welke Bronstein (Trotzky) uit de synagoge werd geworpen bewezen, dat er ook onder het Jodendom nog een geest heerscht, geheel wars van revolutie en geweld?

Voor het geval men van deze „aangrijpende plechtigheid“ niet heeft gelezen, geven we hier een beschrijving ervan uit „Timotheus“:

Wat moet het vreeselijk zijn geweest voor den grijzen Mozes Bronstein, zijn zoon Löw vervallen te verklaren van de Joodsche gemeenschap! Dit is onlangs geschied in de kleine synagoge van Jekartinoslaw. Löw Bronstein is dezelfde, die zich Trotzky noemt, en in Rusland met Lenin aan het hoofd staat van de communistenregering.

„Waarom beschuldigt ge uw zoon?“ vroeg de rabbijn aan den vader, die in de synagoge openlijk zijn zoon kwam aanklagen.

De vader sprak met een stem, die eerst beefde, maar langzamerhand vaster werd: „Ik beschuldig hem, de wetten zijner vaderen overtreden te hebben, en een vijand der Joden en der menscheit te zijn geworden.“

„Dat zijn zware beschuldigingen,“ antwoordde de rabbijn. „Lever daarvoor de bewijzen.“

Luid klonk nu de stem van den vader: „Ieder lid dezer gemeente is mijn getuige, heel Rusland, heel de wereld.“

Het was eenige oogenblikken stil. Toen sprak de rabbijn: „Het bewijs is geleverd. Wat is thans mijn plicht?“

De oude vader hief zijn handen boven zijn hoofd, en sprak in de houding van een profeet: „Löw Bronstein zal uitgebannen worden buiten de gemeenschap der Joden. Hij zal vervloekt zijn en verafschuwd met de verafschuwden, met alle vijanden Gods, voor wie geen vergiffenis bestaat, noch op aarde, noch in de hel of in den hemel.“

Nadat de gemeente met deze woorden had ingestemd en de naam van den vijand met de bazuin (een ramshoren) naar de vier winden was bekend gemaakt; nadat voorts zeven gebeden van vervloeking werden uitgesproken, en zeven kaarsen werden gedooft als symbool, dat de uitgeharnene niet zal voortbestaan in de herinnering der levenden, wendde zich een andere rabbijn tot den ouden vader en zeide: „Uw zoon is uitgebannen. Hebt ge nog een harder straf verlangd?“

De ontroering der gemeente groeide tot het hoogtepunt aan. Maar er kwam geen antwoord. Aller oogen richtten zich op den ongelukkigen vader, die op de knie gezonken, in gebel verdiept was.

Toen verhoef zich opeens Mozes Bronstein, en hij zeide: „Hij zij gevloekt tot in alle eeuwigheid!“

Bij deze woorden weerklonk een kreet door de ruimte. Een oude vrouw viel bewusteloos neer. Het was de moeder van Trotzky.

Communistische Dichtkunst.

„Cijfers en Feiten“ haalt uit „Friesch Dagblad“ aan:

Evenals elke levens- en wereldbeschouwing heeft ook het communisme zijn zangers, die in geestdriftvolle verzen de lof zingen van hun idealen.

Henriëtte Roland Holst is bekend.

Maar ook de dichter A. van Collem voelt zich zanger van het communisme. En in zijn zangen komt dat tot uiting.

Vooral echter openbaart hij zich in zijn gelichten als bittere vijand van God en godsdienst.

Als de menscheit maar eerst definitief met God heeft afgereken, om Zijn geboden heeft leeren lachen en alle banden van zich geworpen, dan is zij vanzelf rijp voor de heillooze beginselen van het communisme.

In een nieuwe, pas verschenen bundel propageert Van Collem met schamtelooze driestheid zijn totale Godsontkenning.

Een nieuwe maatschappij ziet hij groeien in zijn verbeelding. Een maatschappij, waarin voor God en godsdienst geen plaats meer zal zijn, wijl de mensch zich aan de bekrompen overleveringen van een voorbijen tijd heeft ontworsteld, en zich vrij voelt.

Aldus bezingt hij z'n ontzettende Godsverloochening:

„Een nieuw geslacht groeit op, zich zelf gewis.
Een nieuw geslacht zal op de aarde verschijnen,
Maar spoor en taal en teken zal verdwijnen.
Van Een, die wezen kon, noch was, noch is.“

En satanisch vervolgt Van Collem dan elders zijn dichtbundel:

„Maak ruim de hoofden, sprak de stem in mij,
Vernietig God, die naam vol tooverij,
Door verwarden altijd aangebeden.“

Ontzettend toch, zulke godslastering!

Wat zal 't voor zulke ongeloofsprofeten eenmaal een vreeselijk ontwaken zijn, als Hij, Die was, Die is en Die zijn zal, op de wolken wederkomt, om te oordeelen de levenden en de dooden.

Ontzettend is hier volstrekt geen te sterke kwalificatie.

Men kan gerust zeggen: gruwelijk.

Hoe worden we hierdoor herinnerd aan het woord van Johannes: „En gelijk gij gehoord hebt, dat de Antichrist komt, zoo zijn ook nu vele antichristen geworden, waaruit gij bekennen zult, dat het de laatste ure is.“

Mijn gebed een leugen?

Die vraag dient gij u te stellen na het lezen van dit stukje van Dr. Schilder in de „Geref. Kb. voor Gorinchem“:

Als wij de Vrije Universiteit lieten verkommeren, dan zou ons gebed een leugen zijn, zo vaak wij den moed hadden om te vragen: Uw Naam worde geheiligd; Uw koninkrijk kome. Wie over den inhoud van deze bedien heeft nagedacht (zijn eigen catechismus helpt hem daarin), die durft niet, als hij dat bidt met bewustheid, zich evenzoo met bewustheid onttrekken aan dezen ontroerende noodstand der Vrije Universiteit.

Levensduur.

In „Refajah“ vervolgt de arts Haverkate zijn artikelen over den dood, waaruit wij meermalen iets mededeelden.

Thans handelt hij over den levensduur.

Van den leeftijd des menschen zegt de psalmist reeds: „aangaande de dagen onzer jaren, daarin zijn zeventig of, indien wij zeer sterk zijn, tachtig“. Slechts enkelen zijn er, die nog boven deze zeer sterken van tachtig jaar gaan en honderd en meer jaar wonen. Een honderdste verjaardag is echter een zoo groote bijzonderheid, dat hij in de krant wordt vermeld en de jarige door zijn plaatsgenooten en zelfs door de overheid wordt gelukgewenscht.

Korten tijd geleden (Nov. '21) meldten de bladen ons, dat de oudste mensch der wereld in Parijs vertoefde; het was een Turk, die volgens zijn identiteitspapieren in 1775 geboren was en dus 146 jaar oud. Deze Zora Mehmed was vier maal getrouwd geweest; had een zoon van 95 jaar, terwijl zijn jongste dochter 61 jaren telde; van zijn klein- en achterkleinkinderen was hij den tel kwijtgeraakt.

Na hem zou komen een Sioux-Indianen, die al 134 jaar oud was, zoo meldten Amerikaansche bladen. Harvey, de ontdekker van den bloedsontloop, deelt mede, dat hij het lijk van iemand van 152 jaar ontdeeft heeft.

Gevallen, dat menschen 120, 140 en zelfs 150 jaar worden, zijn zeker waargenomen; maar toch moet men voorzichtig zijn met deze opgaven; niet altijd zijn ze geloofwaardig. Dat is in Beieren gebleken. Volgens opgave van de personen zelf zouden daar in 1871 zeven en twintig honderdjarigen leven. De menschen hadden er echter belang bij zulk een hoogen ouderdom op te geven. En wat bleek nu bij een ambtelijk onderzoek? Er bleef maar één honderdjarige over.

Er in 1912 was het nog evenzoo; in Beieren bestond de eigenaardige gewoonte, dat de Prins-Regent de voeten waschte bij de twaalf oudste mannen des lands. In dat jaar waren deze mannen samen 1100 jaren oud, en dus was hun gemiddelde leeftijd maar 92 jaar. Veel honderdjarigen waren er dus zeker niet bij.

Wat den leeftijd der dieren betreft, zijn we over onze huisdieren vrij goed ingelicht. Een bezwaar is hier echter, dat men ze meestal geen natuurlijke dood gunt en men ze om allerlei redenen doodt, vóór ze teekenen van ouderdom gaan vertoonen. Slechts zelden komt het voor, dat iemand zoo aan zijn paard gehecht is, dat hij het bij zich houdt, totdat het van ouderdom sterft, en 'nog zeldzamer zal dit met een rund gebeuren. Dit neemt niet weg, dat men toch gelegenheid heeft gehad waar te nemen, dat een paard 40—50 jaar oud kan worden, een rund 20—25, een schape 10—15, een hond 10—12, een kat 9—10, een varken 20—30, een Guineaesche biggetje 8 jaar en een olifant — in Indië immers als lastdier gebruikt — 150—200 jaar.

Bij de wilde dieren weten we alleen, hoe oud ze kunnen worden in gevangen staat, b.v. in een diergaarde, of wanneer de mensch ze heeft getemd.

Zoo kan een beer 40—50 jaar worden en een bever 20—25.

Men heeft nu verband gezocht tusschen de grootte van een dier en den leeftijd, dien het bereiken kan: de grootste dieren, dat zijn de olifanten, leven het langst, kunnen immers wel 200 jaar worden. Hoe grooter een dier, des te hooger ouderdom kan het bereiken, meende men. Dit is echter volstrekt geen regel, b.v. een paard is veel grooter dan een beer en toch is hun hoogste levensduur even groot, n.l. 40—50 jaar; een Guineesch biggetje is veel kleiner dan een konijn en kan toch nog een jaar langer leven.

Daarna heeft men evenredigheid meenen te ontdekken tusschen den langsten levensduur en de periode van ontwikkeling: de groeiperiode. Het leven zou hoogstens 5 à 6 maal deze periode kunnen duren. Rekenen we ook met den mensch: Stel deze is in 18 jaren volwassen, dan zou hij 90 tot 108 jaar kunnen worden. Dat komt ongeveer uit. Maar: een paard is in 4 jaar volwassen, zou dus 20—24 jaar oud kunnen worden, terwijl het in werkelijkheid wel twee maal zoo oud kan worden. En bij een konijn is de afwijking van dezen regel nog grooter: de groeiperiode duurt hier maar ruim één maand en het kan 5—7 jaar oud worden, dat is meer dan 60 maal zoo lang. Ook hier kunnen we dus bij de zoogdieren geen algemeen regel vinden.

Voor elk levend wezen is dus de levensduur krachtens scheppingsordinantie bepaald; maar hoe die levensduur samenhangt met de innerlijke organisatie van het individu weten we niet.

Deelen we nog iets mee over den hoogsten leeftijd van andere dieren en planten.

Vogels zijn betrekkelijk kleine wezens en kunnen toch zeer oud worden. Vele vogels, zooals valken, raven, uilen, zwanen en eenden kunnen meer dan honderd jaar worden, en papegaaien zelfs 150 jaar. Een kip kan 20 jaar en een kanarie kan den leeftijd van 24 jaar bereiken.

Ook onder allerlei andere dieren zijn er vele, die een hoogen ouderdom kunnen bereiken. Een reuzenschildpad in de Londonsche diergaarde is wel 300 jaar geworden. Onder de visschen zijn exemplaren van 100 jaar ook geen zeldzaamheid; een snoek zou zelfs 250 jaar kunnen worden. En — waar men het zeker niet zou verwachten — onder de weekdieren heeft men waargenomen, dat er mossels zijn, wier leeftijd ook niet minder is dan een eeuw.

Bij de insecten is de quaestie veel gecompliceerder door de verschillende gedaanteverwisselingen, die ze ondergaan. Meestal leven deze dieren vrij lang als pop of larve, maar zeer kort als volwassen insect. Zoo kent men insecten, die wel 17 jaar leven als larve en maar een paar weken in volwassen toestand. Eigenaardig is hier de invloed van het klimaat: een meikever leeft maar een maand, maar het duurt in het Noorden van Duitschland 5 jaar voor hij volwassen is, en in het meer warme Zuiden maar 3 jaar.

En tenslotte wat de planten betreft: sommige planten, zooals verschillende soorten onkruid in onze tuinen, leven maar een paar maanden, terwijl daarentegen allerlei boomen een zeer hoogen leeftijd kunnen bereiken. Op tal van plaatsen wijst men op duizendjarige eiken en dennen, ook in ons land (b.v. duizendjarige den bij Wolfheze). In wannerre streken treft men zelfs boomen aan, wier leeftijd op een paar duizend jaar moet geschat worden, zooals de mammothboom in Californië, die 112 M. hoog is en waarvan de middellijn wel 10 M. is.

Van elk levend schepsel geldt het, dat het hem gezet is eenmaal te sterven.

Bij den mensch alleen moet er aan toegevoegd worden: en daarna het oordeel.

HEPP.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN.

Nog eens: „Vorm en Geest“.

Nu Dr. v. d. Vaart Smit zijn vijfde artikel hier over heeft geëindigd, zij het ondergeteekende goetloofd hierover ook iets in het midden te brengen. De zaak is inderdaad gewichtig genoeg.

Al terstond moet ondergeteekende het uitspreken, dat hij niet geloof, dat wij de door dien hooggeachten schrijver gemaakte tegenstelling van vorm en geest, welke beide dan een compromis zouden moeten aangaan, mogen aanvaarden.

De werkelijkheid is immers deze. Daar is het Woord Gods, de H. S., de roeping dus die van Godswege in Christus tot ons komt, bestemd voor ons gansche leven, en in veelvuldigen vorm gedurig ons voor de voeten gelegd. De Gemeente heeft dit Woord Gods voor haar leven aanvaard. Daardoor is zij Gemeente

Gods. En haar lidmaatschap bestaat ook daarin, dat men dit Woord Gods voor eigen leven heeft aangenomen. Doch hoever dit nu ook innerlijk waar is, is van buiten niet precies controleerbaar. Eerstens valt onder de aandacht of het leven uitwendig naar het Woord is. Daarop moet ook eerst gelet worden, want zonder dat is het innerlijke ook onbestaanbaar. Maar waar nu het leven uitwendig in het algemeen genomen naar het Woord geleid wordt, moet steeds daarbij de aandacht er aan gewijd worden, wat nu van den innerlijken land aan den Heere en Zijn Woord terecht komt.

M.a.w. de vorm, het „voorbeeld der leer“, Rom. 6:17, moet gelden uit en inwendig, of anders gezegd: de uitwendige gehoorzaamheid moet ten diepen achtergrond hebben de inwendige gehoorzaamheid daaraan. En het ware leven bestaat niet in een compromis tusschen vorm en geest, maar in een gehoorzaamheid aan dien heiligen vorm, dat zuivere Goddelijke voorbeeld uit en inwendig, een gehoorzaamheid of aanneming van het gansche Evangelie en Woord Gods niet alleen naar het uitwendige, maar ook naar het verborgen leven. En terwijl de Kerk ziet naar de uitwendige gedaante, zoo moest het bij elk lidmaat zoo wezen dat de inwendige overeenkomst met den waren vorm, die uitwendige drege.

Doch als vormen geen waarheid hebben, omdat zij niet uit het Woord zijn, dan moeten zij geheel vallen, niet om wat toe te geven aan den „geest“, maar omdat zij geen recht van bestaan hebben. En ook de geest moet niet iets toegeven of opgeven, opdat ook de vorm eenig terrein zoude behouden. Neen, gelijk de rechtmatige vorm onbepaalde heerschappij behoort te hebben, zoo ook de geest; de ware geest en inhoud behoort den geheelen vorm te bezielen, te vervullen. En wat daarmee strijdt, heeft geen recht tot den „vorm“ gerekend te worden. Onze dienst Gods moet waar zijn, en zij is waar, indien zij is naar den norm van de H. S., en indien zij bestaat uit en inwendig.

Daarom gaat het ook niet aan, om te zeggen, dat de „vormen“ en „uitgestippelde lijnen“ bij de groote mannen van ons geslacht bijzaak waren, en slechts middel. Neen, de waarlijk in Gods Woord gevonden lijnen en vormen voor het leven zijn geen bijzaak, maar juist waar het op aan komt. In de hartelijke onderwerping aan de regels en lijnen die Gods Woord voor geloof en leven geeft, ligt juist het leven; en het afwijken daarvan is juist de dood.

Het is juist dat recht nadruk leggen op de H. S. en op deze alleen tegenover alle afwijking en gevaar, wat m.i. in deze stukken van Dr. v. d. V. S. te veel gemist wordt.

Laat mij op enkele uitspraken wijzen. De stuk, eerste kolom:

„Een hoog doorgevoerde formuleering en een „breed uitgestippelde belijning zijn alléén goed, indien een hoog opgaand geestelijk leven en breed „uitdrukkend zieleervaren zulks als vanzelf opwellen „doen uit de mysterieuse diepten der werkelijkheid.“

Is bron en norma hier de H. Schrift, als Gods onfeilbaar Woord, of het genoemd „geestelijk leven“ en „zieleervaren“?

Verder lees ik in de vierde kolom:

„Lijnen zijn er wel, maar elke lijn rust met beide „einden in het onbelijnde van het zieleleven, en „laat zich nimmer restloos op begripmatige wijze „met eenige andere „lijn“ verbinden. „Lijnen“ zijn „slechts tijdelijke en betrekkelijke „veruitwendigingen van het eigenlijk geestelijke leven en rusten der „halve ook niet in elkander, maar in de diepte „van het zieleleven, waaruit lijnensystemen opwellen „als golvingen en deiningen van dat wat bruiset en „opwaart, vloeiend en wegvloeiend en zinkt in de ziel. „En de ziel rust in God, die het leven en den „adem en alle krachten geeft.“

Dus de diepe grond, waaruit de dogmatische lijnen opkomen, is God, en wel niet zoozeer als Hij zich openbaard heeft in de H. S., maar gelijk Hij zich openbaart in onze ziel. „Lijnen zijn immers slechts „veruitwendigingen“ van het geestelijk leven!“

Nu weet ik wel, dat Gods Woord in ons leven ook in „lijnen“, op allerlei gebied, vruchten heeft, alleen door het intermediair van ons zieleleven, ons geloovig denken, doch dat de H. S. hier de bron en regel is, daarvan gevoel ik hier niets.

In de 2de kolom lezen wij dit:

„En zoodoende moet eerst en voorop komen „de accentueering van de zielsgesteldheid, van het „onbelijnd geestelijke (Joh. 3:8), van het Christelijk „persoonlijke. Dat is het stuk der verlossing. Pas „daarna en in de tweede plaats komt de onderhou- „ding van vormen, formuleeringen, belijningen, or- „ganisaties, sferen, enz. in het stuk der dank- „baarheid.“

Nu dacht ik dat de rechte inleiding op het Evangelie is de wet, die ons een tuchtmeester is tot Christus, en welken de regel der dankbaarheid. Doch hier moeten wij eerst daarmee komen na het stuk der verlossing. En toch die zelfde regel der dankbaarheid is het die mij gedurig de verlossing zoo onmisbaar maakt en gedurig daar weer doet ingaan! Waarop ik maar wijzen wil is die „spanning“ tusschen „geest“ en „vorm“, dat te veel dualistisch tegenover elkander stellen van die twee.

Ede.

A. M. DIERMANSE.
(Slot volgt.)

[Wij ontvingen meerdere zendingen over dit onderwerp en in dezen geest.

Laat ons echter volstaan met dit stuk op te nemen.
Redactie.]

KERKNIEUWS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Tweetal te:

Houwerzijl, G. H. de Jonge te Naarden en J. Meijer te Beilum.

Beroepen te:

Delden, J. Krüger te Maarsse.
Emmer-Compescuum, M. Meinderisma te Leek.
Haarlem (vac. Batema), Dr. S. P. Doe te Dwingelo.
Zoutkamp, J. Hoekstra te Ten Post.

Aangenomen naar:

Warffum, B. Hagenaar te Eestrum.

Bedankt voor:

Beiauwijk, J. Krüger te Maarsse.
Gripskerke (W.), M. M. Horjus te Hendrik-Ido-Ambacht.
Hasseltmonde, J. W. Esselink te Schoonhoven.

Afscheid van:

Beiauwijk, W. E. van Duin, Tekst Joh. 10: 33b.
Munnekezijl, H. H. Binnema, Tekst 1 Cor. 16: 22—24.
Rijsoord, V. K. Kuijenhoven, Tekst Filipp. 1: 27.

Intrede te:

Anna Jacoba Polder, H. Veldkamp, Tekst Joh. 1: 7.
Apeldoorn, J. R. Goris, Tekst Hand. 4: 29b.
Dirksborn, P. v. d. Sluis, Tekst Joh. 1: 29.
Potten, B. van Reenen, Tekst Jes. 40: 3—5.
Zaanslag, P. van Dijk, Tekst Col. 1: 28.

Jubiläum. Dinsdag 11. vierde De G. Renting te Wintertwist zijn 25-jarig ambtjubileum.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:

Boskoop, J. A. Rinkel te Zaandam.

Aangenomen naar:

Maassluis, J. de Bruin te Broek op Langendijk.

Bedankt voor:

Rozenburg, R. E. Stijler te Assen.

GEREFORMEERDE GEMEENTEN.

Beroepen te:

Gouda, J. Overduin te Moercapele.
Grand Rapids (N.A.), M. Hofman te Rijssen.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:

Doornspijk (toez.), W. J. van Lokhorst te Bennekom.
Driebergen, G. Bolkestein te Katwijk aan Zee.
Gripskerke (toez.), J. F. Ossewaarde te Overdinkel.
Jerseke, L. J. S. Croux te Maassluis.
Kampen (vac. wijlen D. J. van Dalfsen), W. J. van Lokhorst te Bennekom.
Nieuw Sladskanaal, G. Grootjans Thz. te De Meern.
Nuenen o.a., G. J. van der Borgh, cand. te Amsterdam.
Nijmegen, J. A. van Selms te Dedemsvaart.
Ottoland-Goodriaan (toez.), J. H. Th. Rappard te Brakel.
Onderkerk aan den IJssel, W. J. van Lokhorst te Bennekom.
Stavenisse, A. W. Feenstra te Oudenhoorn.
Warmoud, H. W. J. C. Hanzelaar te Heerjansdam.
Usselstein, J. Bos te Ouddorp.
Zetten-Andeist, J. J. Timmer te Montfoort.

Bedankt voor:

Leuwarden (vac. Groot-Enzerink), W. G. Krijkamp te Brdaard.
Oude Tonge, A. Meijers te Woubrugge.

Afscheid van:

Joure, P. L. Kiehl, Tekst 2 Samuel 24: 13.
Oosterend (Texel), J. L. van Grassestek Tekst Deut. 29: 10.

Overleden. Te Nijmegen is op 89-jarigen leeftijd overleden Dr. A. Scholte A.Hzn, sinds 1910 emeritus-pred.

— Te Den Haag is op 73-jarigen leeftijd overleden Dr. T. J. Ringeling, emeritus-predikant van Diemen.

Jubiläum. Dr. J. van Rijn te Tjerkwerd vierde deze week zijn 25-jarig ambtjubileum.

— Dr. J. Lammerts van Buuren, pred.-dir. der Helderling-gestichten, vierde deze week zijn 25-jarig ambtjubileum.

Bij J. P. UNGER te Rotterdam is heden verschenen en in den boekhandel verkrijgbaar:

Schriftuurlijke Verbondsbeschouwing

DOOR R. VAN MAZUIK

48 pag. Prijs 45 cts.

Een geschrift, dat in dezen tijd, waarin de meeningen verschillen inzake Verbond, Doop en Veronderstelde Wedergeboorte telkens naar voren dringen, hoogst belangrijk mag heeten.

KLEEDING NAAR MAAT.

Stelt U hooge eischen aan Uwe Kleding, zooals Degelijke Stof - Chique Coupe - Prima Afwerking, vraagt dan STALEN met PRIJSOPGAVE bij

GEBR. STIJGER - ROTTERDAM

ZWART JANSTRAAT No. 78 - TELEFOON 255 BERGWEG.

WONINGZOEKENDEN

en huurders, die na enkele jaren een

EIGEN HUIS

willen betrekken met recht op 100 pCt Hypotheek tegen 5 pCt rente, richten hun verzoek om nadere inlichtingen tot „SPAARHUIS“ van 1912, Mij. van Eigenhuis, Spaar- en Hypotheekverzekering te Haarlem, Ged. Oude Gracht 47. Verzekerd bedrag ruim f5.000.000.—. Prosp. en inf. gratis.

De HOFBERG-Orgels

zijn de voornaamste instrumenten van den tegenwoordigen tijd.

Firma A. DE ZEEUW (N. G. Klijn)

Rosestraat 42a - Rotterdam